

Марія Кончук-Кашецька,
студентка педагогічного факультету,

Тетяна Качак,
докторка філологічних наук, професорка,
Карпатський національний
університет імені Василя Стефаника, Україна

ФОРМУВАННЯ ХРИСТИЯНСЬКОГО СВІТОГЛЯДУ УЧНІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ПОЕЗІЇ ГАЛИНИ КИРПИ

У статті здійснено аналіз книжки Галини Кирпи «Ну й гарно все придумав Бог», висвітлено роль християнської літератури у дитячому середовищі та її значення для формування християнського світогляду молодших школярів.

Ключові слова: дитяча література, формування християнського світогляду, виховання, духовні та моральні цінності.

Вступ

Під час читання у дитини формується уява. Через уяву – світогляд. Під час вивчення будь-якої поезії відбувається не тільки формування різних читацьких навичок, а й емоційний, духовний розвиток юних читачів. У сучасному світі дитина іноді забуває про духовні цінності. Книги на християнську тематику допомагають розбудити у середині кожного читача важливість любити, радіти, дарувати усмішку тим хто цього потребує.

Деякі сучасні письменники намагаються відтворити духовний світ у художніх творах, показати гармонію стосунків людини з Богом. Однією із них є Галина Кирпа. Її поезії написані зрозумілою дітям вишуканою образною мовою. Зміст цих текстів мають неабиякий вплив на формування у читачів християнського світогляду, таких духовних цінностей, як любов, доброта, щедрість та милосердя.

У поетичній збірці «Ну й гарно все Придумав Бог» авторка майстерно описала світ й красу, яку Створив Бог, а центральною її темою є «глибоко інтимна і довірлива дитяча розмова з Богом» [1, с. 46].

Мета статті – проаналізувати особливості формування християнського світогляду учнів у процесі вивчення поезії Галини Кирпи, розкрити її духовно-моральний потенціал та обґрунтувати ефективні педагогічні методи і прийоми, що сприяють вихованню в учнів християнських цінностей засобами художнього слова.

Результати дослідження

Книги на християнську тематику є важливими для читання у колі дітей, а особливо молодших школярів, адже формують не тільки читацькі навички, але й світогляд юних. Як зауважують науковці, «навчання в початковій школі є класичним часом для «реєстрації» ідей та моральних правил. Дитина слухняно і з інтересом, і захопленням приймає в душі різні правила і закони, вона пристосовується до них. Релігійна свідомість зростає і стає важливим джерелом морального життя» [3, с. 116].

Християнський світогляд є системою уявлень, цінностей і моральних орієнтирів людини, що ґрунтується на християнських духовних принципах, біблійних текстах та вченні Церкви. Він формує у дітей усвідомлення Бога як Творця, розвиток внутрішніх чеснот, любов до ближнього, повагу до сім'ї та навколишнього світу, а також здатність робити морально-етичний вибір у повсякденному житті. Через художні тексти на християнську тематику учні початкових класів отримують можливість сприймати ці цінності на практиці, розвивати духовну чутливість, соціальну відповідальність та моральну свідомість, що закладає основу для подальшого формування їх особистості.

Розглянемо, як саме формується християнський світогляд в учнів початкових класів під час вивчення поезій Галини Кирпи зі збірки «Ну й гарно все Придумав Бог» [2].

Поезії Галини Кирпи сприяють формуванню християнського світогляду молодших школярів через наочне відображення ключових християнських ідей. Насамперед, це любов до Бога та ближнього, яка виступає основною чеснотою у духовному житті дитини; віра та духовність, що відображають внутрішній

світ і моральні прагнення до добра; а також повага до батьків і родини, що закладає фундамент морального та етичного виховання. Через засвоєння цих образів і мотивів у поезіях діти набувають первинного досвіду християнського мислення та поведінки, що сприяє розвитку їх духовної культури та соціальної відповідальності.

У поезії «Сім днів» Галина Кирпа описує, як Бог створив сім днів тижня. Ця поезія може виховувати в учнів початкових класів розуміння того, що все навколо створив Бог. Під час читання цієї поезії дитина може уявити настільки гарно все придумав Бог, а потім розмірковувати над цим, доповнюючи зміст прочитаного.

Авторка дуже активно використовує у поезіях мотиви свят у церковному обряді. Наприклад у поезіях «А йди до нас куті їсти!», «Мене наздоганяє вітер», «Ходімо, колядко, зі мною!», «Колядка», «Де ходить колядин» Галина Кирпа описує Святвечір та Різдво, українські родинні традиції. Під час вивчення цих поезій в учнів початкових класів формується християнський світогляд через призму уявлень про добро, любов, милосердя, родинну єдність, повагу до старших і духовні цінності українського народу, зокрема повагу до звичаїв святкування саме у родинному колі, релігійній спільноті.

«Святвечір – солодкий, як медяник, білий, мов іній. Хтось постукав до нього у шибку: то Вечірня Зоря дала телеграму – сповістила про Боже Дитятко» – цей рядок вказує на важливість свята Різдва, адже саме Різдво розкриває головну суть християнства. Народження Ісуса Христа – це Народження найбільшої любові та спасіння.

Повага до батьків є однією з ключових християнських цінностей, що формує моральний фундамент особистості. «Шануй батька твого і матір твою, щоб тобі було добре і, щоб ти довго прожив на землі» – четверта Божа заповідь каже про шанування батьків. «Твій подарунок, Боже!» – поезія у якій, Галина Кирпа дякує Богові за батьків. Під час вивчення цієї поезії дитина

вчиться розуміти, що піклування про батьків, допомога їм, уважне ставлення до їхніх слів і почуттів – це прояви духовності та любові до своїх батьків.

«Це не просто мама, це не просто тато. Це – два мої сонечка ясні, це – друзі мої золоті» – у цих рядках авторка використовує образ сонечка та друга, як яскравий опис мами і тата.

«Господи, яких же Ти людей мені подарував!» – тут авторка звертається до Господа, із виразом вдячності Богові за близьких людей. Ці рядки можуть формувати в учнів такі духовні цінності як вдячність Богові та любов до Бога та до рідних.

Як зауважують Т. Качак і Н. Литвин, «поезія Г. Кирпи позбавлена дидактизму, повчань, але водночас містить глибокі морально-етичні сенси. Її вірші близькою і зрозумілою мовою навчають дитину любити, бути вдячними, щирими, добрими, бачити красу, співчувати, роздумувати про важливі речі» [1, с. 49]. Важливим аспектом формування християнського світогляду в учнів початкових класів є також розвиток у них почуття вдячності, доброти та милосердя. У своїх поезіях, а саме у своїй книжці «Ну й гарно все придумав Бог», Галина Кирпа ці якості розкриває через прості, але глибокі за змістом образи Бога і його творіння, природи, людей і повсякденного життя. Дитина, читаючи поезії, вчиться бачити красу світу як Божого творіння, відчувати радість від простих речей і розуміти важливість добрих вчинків.

Звичайно, особливу роль у формуванні християнського світогляду читачів відіграє зміст літературних творів, але не менш важливими є методика їх опрацювання, інтерпретації та аналізу. Практичні вправи та завдання на основі прочитаного можуть бути різноманітними і спрямованими на розвиток духовних та моральних якостей. Одним із ефективних методів є обговорення та висловлення вражень після читання поезій. Наприклад, після ознайомлення з поезією «Сім днів» учні можуть намалювати власну картину під назвою «Мій улюблений день тижня, який створив Бог» та пояснити, чому саме цей день є для них особливим. Така діяльність допомагає дітям усвідомити красу

Божого творіння та формує уявлення про важливість кожного дня, як дару від Бога.

Іншим завданням є творче письмо. За мотивами поезії «Твій подарунок, Боже!» учні можуть складати власний вірш або короткий лист подяки Богові за свою сім'ю. Це сприяє розвитку навичок самовираження, формує почуття вдячності та розуміння значення близьких людей у житті дитини, а також поглиблює її духовний досвід.

Рольові ігри також є ефективним засобом виховання. Після читання колядок учні можуть розігравати сценку святкування Різдва, звертаючи увагу на християнські традиції, описані у поезії. Завдяки такій діяльності діти не лише засвоюють культурні та релігійні особливості свят, а й відчують духовну атмосферу та значення сімейних і суспільних національних традицій.

Не менш важливим є обговорення та рефлексія. Учні можуть аналізувати, як любов до ближнього проявляється у їхньому повсякденному житті, і складати список конкретних добрих вчинків, які вони можуть робити для сім'ї, друзів та громади. Така практика формує моральні орієнтири та сприяє розвитку соціальної відповідальності. Також ефективними є міні-проекти, які дозволяють дітям інтегрувати отримані знання в творчі форми. Наприклад, учні можуть створити колаж або презентацію під назвою «Чим прекрасний світ, який створив Бог», використовуючи образи та мотиви з поезій Галини Кирпи. Це допомагає школярам глибше усвідомити красу навколишнього світу, розвивати естетичне сприйняття та духовну чутливість, а також закріплювати набуті моральні цінності через творчість.

Висновки

Книги на християнську тематику вирізняються широким дидактичним потенціалом, адже ефективно впливають на формування в учнів різних цінностей, а особливо духовних. Книжка Галини Кирпи «Ну й гарно все Придумав Бог» є глибокою і водночас цікавою та зрозумілою дітям збіркою поезій на духовну тематику. Авторка поезій підкреслює головні християнські

ідеї, зокрема такі, як любов до Бога та ближнього – основна чеснота у духовному житті; віра та духовність – відображення внутрішнього світу людини, її прагнення до добра; повага до батьків і родини – основа морального виховання. Її поезії містять виховний аспект, що є ключовим для формування дитини, як особистості. Таким чином, використання творів Галини Кирпи в освітньому процесі є ефективним засобом духовно-морального виховання, що сприяє формуванню християнського світогляду у молодшого школяра.

Список використаних джерел

1. Качак Т., Литвин Н. Лінгвостилістика поезії Галини Кирпи. *Лінгвостилістичні студії*. 2025. № 22. С. 35-51. <https://doi.org/10.29038/2413-0923-2025-22-35-51>
2. Кирпа Г. Ну й гарно все придумав Бог. К.: Веселка, 2015.
3. Люлька Г. А. Християнське виховання у дітей молодшого шкільного віку. *Scientific Collection «InterConf», (45): with the Proceedings of the 3th International Scientific and Practical Conference «Scientific Community: Interdisciplinary Research» (March 16-18, 2021)*. Hamburg, Germany: Busse Verlag GmbH, 2021. С. 115 – 120.

Уляна Мазурик,
студентка педагогічного факультету

Тетяна Качак,
докторка філологічних наук, професорка,
Карпатський національний
університет імені Василя Стефаника, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У статті розкрито теоретичні та психолого-педагогічні аспекти розвитку лексичної компетентності молодших школярів як основи формування їхнього мовлення та комунікативних умінь. Обґрунтовано значення поєднання когнітивного й комунікативного підходів, а також урахування вікових особливостей дітей у процесі засвоєння лексики. Запропоновано практичні методичні прийоми, зокрема використання абетки, дидактичних ігор та інтерактивних вправ, що сприяють активізації словникового запасу та розвитку мовленнєвої діяльності учнів у контексті освітнього процесу у Новій українській школі.

Ключові слова: лексична компетентність, молодші школярі, мовленнєвий розвиток, психолого-педагогічні особливості, методика навчання.